شاگردانی از همه مذاهب اسلامی

در آستانه شهادت امام جعفر صادق (علیه السلام)، بزرگمردی از خاندان پیامبر (ص)، به سیره نورانی آن حضرت می‌نگریم که چگونه با علم و اخلاق خود، جهان اسلام را رهبری کرد. شخصیت‌های برجسته اهل سنت همچون امام مالک بن انس، ابوحنیفه، سفیان ثوری، ابن عیینه و دیگران، همواره از او به بزرگی یاد کرده‌اند.

امام صادق (ع) همانند جد گرامی‌اش، پیامبر اکرم (ص)، نجات امت اسلامی را در وحدت و همدلی میان مسلمانان می‌دانست. سیره عملی و گفتار ایشان، گواه روشنی بر این مدعاست. جمله‌ای که از آن حضرت به یادگار مانده، «هر کس در صف اول نماز جماعت اهل سنت بایستد، همچون کسی است که پشت سر پیامبر (ص) نماز خوانده است»، نشان‌دهنده نگاه وحدت‌گرایانه ایشان است.

امام صادق (ع) و تعامل با اهل سنت

امام صادق (ع) هرگز شیعیان را به عنوان فرقه‌ای جدا از دیگر مسلمانان معرفی نکرد، بلکه همه را فرزندان اسلام و برادران یکدیگر می‌دانست. از این رو، بسیاری از شاگردان ایشان را عالمان اهل سنت تشکیل می‌دادند. خانه‌اش محل رفت‌وآمد بزرگان فقه و حدیث اهل سنت بود و مرجعی برای حل مشکلات علمی و دینی آنان به شمار می‌رفت.

هنگامی که از ایشان پرسیدند: «شیعیان در معاشرت با غیرشیعیان چگونه رفتار کنند؟» فرمودند:
«به رهبران خود نگاه کنید که چگونه با مردم رفتار می‌کنند. سوگند به خدا، آنان از بیماران غیرشیعیان عیادت می‌کنند، در تشییع جنازه‌هایشان شرکت می‌جویند، در دادگاه‌هایشان حاضر می‌شوند و به نفع آنان شهادت می‌دهند و امانت‌دار آنان هستند.»

و در جای دیگر تأکید کردند:
«هرگاه کسی را دیدید که گمان می‌کنید از من پیروی می‌کند، سلام مرا به او برسانید. در نمازهای جماعت آنان شرکت کنید، در مراسم تشییع جنازه‌هایشان حاضر شوید، از بیمارانشان عیادت کنید و حقوقشان را ادا نمایید.»

هدف امام صادق (ع): وحدت اسلامی، نه تقیه
برخی گمان می‌کنند رفتار امام با اهل سنت از روی تقیه و ترس بود، اما بزرگان شیعه تصریح کرده‌اند که حکمت این تعامل، حفظ وحدت مسلمین و نشان دادن اخلاق نیکو بود. امام به شاگردانش می‌فرمود:
«چرا بین تو و مخالفان ما جز نیکی نباشد، حتی اگر به ما دشنام دهند؟»

مقام معظم رهبری نیز با تأکید بر سیره امام صادق (ع) می‌فرمایند:
«امروز دنیای اسلام نیازمند معارف امام صادق (ع) است. امت اسلامی باید از تعالیم اهل بیت (ع) بهره ببرد و با هم‌افزایی علمی و اخلاقی، حجاب دشمنی و کینه را از میان بردارد.»

امام صادق (ع): نماد تقریب مذاهب اسلامی
امام صادق (ع) را می‌توان الگوی بی‌بدیل تقریب مذاهب اسلامی دانست. درس‌های ایشان در مدینه، محل گردآمدن دانشمندان از همه فرقه‌ها بود و فضایی آزاداندیشانه و علمی ایجاد کرده بود. رفتار ایشان با مخالفان فکری، همواره همراه با احترام، مناظره‌های علمی و پاسخ‌های استدلالی بود.

نتیجه:

امام صادق (ع) با تعامل حکیمانه و اخلاق نیکو، نشان داد که وحدت اسلامی نه یک شعار، که یک ضرورت دینی و تمدنی است. امروز نیز پیروی از سیره ایشان می‌تواند راهگشای حل اختلافات و تقریب قلوب مسلمانان باشد.

منبع: پژوهشگاه تقریب/ نویسنده: حجت‌الاسلام والمسلمین بابایی